

ROYAUME DE BELGIQUE

Avis 34.210/2

DE LA SECTION DE LÉGISLATION
DU CONSEIL D'ÉTAT

Le CONSEIL D'ÉTAT, section de législation, deuxième chambre, saisi par le Ministre de la Justice, le 3 octobre 2002, d'une demande d'avis, dans un délai ne dépassant pas un mois, sur un projet d'arrêté royal "organisant les examens permettant aux docteurs et licenciés en droit de satisfaire au prescrit de l'article 43quinquies de la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire", a donné le 27 novembre 2002 l'avis suivant :

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 34.210/2

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, tweede kamer, op 3 oktober 2002 door de Minister van Justitie verzocht hem, binnen een termijn van ten hoogste een maand, van advies te dienen over een ontwerp van koninklijk besluit "tot regeling van de examens waarbij de doctors en licentiaten in de rechten in de gelegenheid worden gesteld te voldoen aan het voorschrift van artikel 43quinquies van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken", heeft op 27 november 2002 het volgende advies gegeven :

Examen du projet

Dispositif

Article 4

A la différence des lois coordonnées sur l'emploi des langues en matière administrative, la loi du 15 juin 1935 sur l'emploi des langues en matière judiciaire ne comprend pas la notion de "rôle linguistique". Il convient d'indiquer qu'il s'agit d'un magistrat qui justifie par son diplôme qu'il a subi les examens du doctorat ou de la licence en droit dans la langue qui fait l'objet de l'examen.

Par ailleurs, il y a lieu également de préciser qu'il doit justifier de la connaissance de la langue dans laquelle les candidats ont subi les examens du doctorat ou de la licence en droit et, par conséquent, disposer d'un certificat de connaissance linguistique. En effet, il serait difficilement admissible qu'un membre du jury ne connaisse pas la langue dans laquelle les candidats doivent réaliser le résumé et le commentaire visé à l'article 6, § 1er, 2°, du projet examiné.

Articles 5, 6 et 7

Ces dispositions ne font pas apparaître très clairement que l'examen prévu à l'article 6 du projet est celui visé à l'article 43quinquies, § 1er, alinéa 3, de la loi du 15 juin 1935 concernant l'emploi des langues en matière judiciaire alors que l'examen prévu à l'article 7 du projet est celui visé à l'alinéa suivant de cet article de la loi. Mieux vaut omettre l'article 5 qui ne fait que paraphraser la loi et indiquer expressément dans les articles 6 et 7 (devenant alors les articles 5 et 6) la disposition légale qu'ils appliquent.

La référence à l'article 43, § 5, alinéa 2, de la loi du 15 juin 1935 qui est relatif au rapport entre le nombre des magistrats ayant obtenu leur diplôme en langue française et en langue néerlandaise au sein du tribunal de première instance de Bruxelles qui figure dans l'article 7 (devenant l'article 6) doit être omise. Il est, en effet, évident que la réussite de l'examen de connaissance linguistique n'aura aucun effet sur cette répartition dont le critère est basé sur l'obtention du diplôme de docteur ou de licencié en droit.

Article 8

L'alinéa 2 de la disposition en projet prévoit que le candidat passant l'examen peut utiliser des dictionnaires juridiques. L'article 9, alinéa 4, de l'arrêté royal du 1er avril 1970 organisant les examens permettant aux docteurs en droit de satisfaire au prescrit des alinéas 1er et 2 de l'article 43quinquies de la loi du 15 juin 1935 sur l'emploi des langues en matière judiciaire, que le projet entend abroger, prévoit que les candidats peuvent se servir de livres et de dictionnaires juridiques, ainsi que de codes. S'agissant d'un examen qui porte sur les connaissances linguistiques des candidats et non sur les connaissances juridiques, qui sont contrôlées lors de l'accès à la magistrature, les candidats devraient pouvoir avoir accès aux codes comme prévu dans l'arrêté du 1er avril 1970, précité. Pour préserver le principe d'égalité, il convient également de prévoir que les mêmes documents seront mis à disposition de tous les candidats.

Article 14

L'article 43quinquies, § 3, de la loi du 15 juin 1935, tel que remplacé par la loi du 18 juillet 2002, prévoit que les conditions auxquelles les certificats de la connaissance de l'autre langue peuvent être délivrés sont fixées par arrêté royal délibéré en Conseil des ministres. Une telle disposition habilite le Roi à prévoir les causes d'ajournement, notamment en cas d'absence injustifiée. La disposition examinée, qui prévoit l'exclusion d'un candidat de toute épreuve linguistique organisée pendant un délai d'un an en cas d'absence non justifiée dans les cinq jours ouvrables qui suivent la date de l'examen, outrepassa cette habilitation légale. Il ne s'agit plus d'une simple cause d'ajournement, mais bien d'une sanction qui porte atteinte aux droits des candidats sans être prévue par la loi.

Cette disposition est dépourvue de fondement légal et doit être omise du projet.

Observations de forme concernant le texte français

A l'article 1er, il faut écrire "des examens linguistiques visés à l'article 43quinquies".

A l'article 6, § 1er, 1°, il vaut mieux écrire "la terminologie arrêtée dans ...".
Au 2°, on écrira "l'examen ... en droit a été présenté ... d'un arrêt rendus dans la langue ...".

A l'article 7, §1er, il faut écrire "Par dérogation" et "alinéa 4".

A l'article 8, alinéa 1er, il faut écrire "de trois heures pour la totalité de l'épreuve écrite".

A l'alinéa 2, on peut écrire plus simplement "Le candidat peut utiliser ...".

A l'article 10, alinéa 2, on écrira "en sont informés par un avis publié...".

A la fin de l'article 11, il faut écrire "la nature de l'examen auquel il souhaite participer".

Observations de forme concernant le texte néerlandais

Le texte néerlandais est susceptible d'amélioration. Ainsi, par exemple, il convient d'écrire "examen", et non "proef", à l'article 1er, alinéa 2, et dans la suite du projet, "vermeldt de taal waarvan hij de kennis wil bewijzen" et non "vermeldt de taal waarvan hij het bewijs van kennis wil leveren", et "waaraan hij wenst deel te nemen" et non "waaraan zij wensen deel te nemen", à l'article 11, "uitstel", et non "verdaging", à l'article 12 et "behoorlijk gehomologeerd diploma", et non "behoorlijk bekrachtigd diploma", aux articles 13 et 15.

Onderzoek van het ontwerp

Dispositief

Artikel 4

In tegenstelling tot de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, is in de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken geen sprake van het begrip "taalrol". Er dient te worden aangegeven dat het gaat om een magistraat die door zijn diploma aantoonst dat hij heeft deelgenomen aan het examen voor doctor of licentiaat in de rechten in de taal waarop het examen betrekking heeft.

Voorts dient er eveneens te worden op gewezen dat hij moet doen blijken van de kennis van de taal waarin de kandidaten het examen van doctor of licentiaat in de rechten hebben afgelegd en dat hij bijgevolg moet beschikken over een bewijs omtrent de taalkennis. Het kan immers moeilijk worden aanvaard dat een lid van de examencommissie niet de taal kent waarin de kandidaten de samenvatting en de commentaar moeten maken waarvan sprake is in artikel 6, § 1, 2°, van het onderzochte ontwerp.

Artikelen 5, 6 en 7

Uit deze bepalingen blijkt niet zeer duidelijk dat het examen waarin artikel 6 van het ontwerp voorziet het examen is waarvan sprake is in artikel 43quinquies, § 1, derde lid, van de wet van 15 juni 1935 betreffende het gebruik der talen in gerechtszaken, terwijl het examen waarvan sprake is in artikel 7 van het ontwerp het examen is dat in het volgende lid van dat artikel van de wet wordt bedoeld. Het is beter artikel 5, waarin de wet gewoon wordt geparafraseerd, te laten vervallen en in de artikelen 6 en 7 (die dan de artikelen 5 en 6 worden) uitdrukkelijk de wetsbepaling aan te geven die erin wordt toegepast.

De verwijzing naar artikel 43, § 5, tweede lid, van de wet van 15 juni 1935, dat betrekking heeft op de verhouding tussen het aantal magistraten dat zijn diploma in de Nederlandse taal heeft behaald en het aantal magistraten dat zijn diploma in de Franse taal heeft behaald bij de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, in artikel 7 (dat artikel 6 wordt), dient te vervallen. Het is immers vanzelfsprekend dat het slagen voor het examen over de taalkennis geen enkele weerslag zal hebben op deze verhouding, waarvan het criterium gebaseerd is op de verkrijging van het diploma van doctor of licentiaat in de rechten.

Artikel 8

Het tweede lid van de ontworpen regeling bepaalt dat de examinandus zich mag bedienen van juridische woordenboeken. Artikel 9, vierde lid, van het koninklijk besluit van 1 april 1970 tot regeling van de examens waarbij de doctors in de rechten in de gelegenheid gesteld worden te voldoen aan het voorschrift van lid 1 en 2 van artikel 43quinquies van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, waarvan met het ontwerp de opheffing wordt beoogd, bepaalt dat de examinandi zich van juridische boeken en woordenboeken, alsmede van wetboeken mogen bedienen. Daar het gaat om een examen dat handelt over de taalkennis van de kandidaten en niet over de juridische kennis, die wordt getoetst bij de toegang tot de magistratuur, zouden de kandidaten inzage moeten kunnen hebben in wetboeken zoals wordt bepaald in het voormelde besluit van 1 april 1970. Er dient eveneens te worden bepaald dat om het gelijkheidsbeginsel te waarborgen aan alle kandidaten dezelfde documenten ter beschikking zullen worden gesteld.

Artikel 14

Artikel 43quinquies, § 3, van de wet van 15 juni 1935, zoals vervangen bij de wet van 18 juli 2002, bepaalt dat de voorwaarden waaronder de bewijzen van de kennis van de andere taal mogen worden uitgereikt, worden bepaald bij koninklijk besluit vastgesteld na beraadslaging in de Ministerraad. Een dergelijke bepaling machtigt de Koning om de oorzaken van uitstel te bepalen, inzonderheid wanneer de reden van de afwezigheid niet wordt medegedeeld. De onderzochte bepaling, die voorziet in uitsluiting

.../...

van de examinandus van deelname aan elk taalexamen dat wordt georganiseerd binnen een termijn van een jaar als hij binnen vijf werkdagen na de dag van het examen de reden van de afwezigheid niet heeft medegedeeld, gaat verder dan deze wettelijke machtiging. Het gaat niet meer om een gewone oorzaak van uitstel, maar om een niet bij de wet bepaalde sanctie die afbreuk doet aan de rechten van de examinandi.

Deze bepaling mist rechtsgrond en dient uit het ontwerp te vervallen.

Vormopmerkingen betreffende de Nederlandse tekst

De Nederlandse tekst is voor verbetering vatbaar. Zo bijvoorbeeld schrijven men in artikel 1, tweede lid, en in het vervolg van het ontwerp, "examen", en niet "proef", in artikel 11, "vermeldt de taal waaraan hij de kennis wil bewijzen" en niet "vermeldt de taal waarvan hij het bewijs van kennis wil leveren", en "waaraan hij wenst deel te nemen" en niet "waaraan zij wensen deel te nemen", in artikel 12, "uitstel" en niet "verdaging", en in de artikelen 13 en 15, "behoorlijk gehomologeerd diploma" en niet "behoorlijk bekrachtigd diploma".

Vormopmerkingen betreffende de Franse tekst

In artikel 1, moet "des examens linguistiques visés à l'article 43quinquies" geschreven worden.

In artikel 6, § 1, 1°, schrijven men beter "la terminologie arrêtée dans ...". In 2° schrijven men "l'examen ... en droit a été présenté ... d'un arrêt rendu dans la langue ...".

In artikel 7, § 1, moet "Par dérogation" en "alinéa 4" geschreven worden.

In artikel 8, eerste lid, schrijven men "de trois heures pour la totalité de l'épreuve écrite".

Het tweede lid kan eenvoudiger gesteld worden als volgt : "Le candidat peut utiliser ...".

In artikel 10, tweede lid, schrijve men "en sont informés par un avis publié".

Op het einde van artikel 11, schrijve men "la nature de l'examen auquel il souhaite participer".

La chambre était composée de

De kamer was samengesteld uit

Messieurs Y. KREINS,
de Heren

 J. JAUMOTTE,
Madame M. BAGUET,
Mevrouw

Messieurs F. DELPÉRÉE,
de Heren F. DEHOUSSE,

Madame B. VIGNERON,
Mevrouw

président de chambre,
kamervoorzitter,

conseillers d'Etat,
staatsraden,

assesseurs de la section de législation,
assessoren van de afdeling wetgeving,

greffier,
griffier.

Le rapport a été présenté par
Mme P. VANDERNACHT, auditeur. La note du
Bureau de coordination a été rédigée et exposée par
M. M. JOASSART, référendaire adjoint.

Het verslag werd uitgebracht door
Mevr. P. VANDERNACHT, auditeur. De nota van
het Coördinatiebureau werd opgesteld en
toegelicht door de H. M. JOASSART, adjunct-
referendaris.

La concordance entre la version française et la
version néerlandaise a été vérifiée sous le contrôle de
M. J. JAUMOTTE.

De overeenstemming tussen de Franse en de
Nederlandse tekst werd nagezien onder toezicht
van de H. J. JAUMOTTE.

LE GREFFIER - DE GRIFFIER,

LE PRÉSIDENT - DE VOORZITTER,

B. VIGNERON

Y. KREINS